

Nr 31

Bevillningsutskottets betänkande i anledning av väckta motioner om upphävande av energiskatten på elektrisk kraft.

(1:a avd.)

Till bevillningsutskottet har hänvisats följande inom riksdagen väckta, av utskottet till behandling i ett sammanhang upptagna motioner, nämligen

1) de likalydande motionerna I: 430 av herr *Hagberg m. fl.* och II: 525 av herr *Heckscher m. fl.*, vari bl. a. hemställts, att riksdagen måtte besluta, att energiskatt på elektrisk kraft från och med den 1 juli 1963 ej längre skall utgå samt att vederbörande utskott måtte utarbeta förslag till de författningsändringar som erfordras för genomförande av motionärernas förslag; samt

2) de likalydande motionerna I: 513 av herr *Bengtson m. fl.* och II: 625 av herr *Hedlund m. fl.*, vari hemställts, »att riksdagen måtte besluta att energiskatt å elektrisk kraft icke må uttagas efter den 30 juni 1963».

Såvitt avser de likalydande motionerna I: 430 och II: 525 upptar utskottet till behandling i detta betänkande endast de i motionernas hemställan upptagna yrkandena rörande energiskatt. Övriga i motionerna framställda yrkanden behandlas i annat sammanhang.

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för de i motionerna framförda yrkandena, får utskottet, i den mån redogörelse härför ej lämnas i det följande, hänvisa till motionerna II: 525 och II: 625.

Gällande bestämmelser

Beskattningen av elektrisk kraft regleras genom förordningen den 31 maj 1957 om allmän energiskatt, vilken förordning, såvitt gäller elkraft, trädde i stället för elskatteförordningen av den 1 juni 1951. Med undantag för kraft, som används av kommunikationsföretag för bandrift och liknande ändamål, är i princip all kraftförbrukning inom landet beskattad enligt energiskatteförordningen. Ikraftträdandet av denna förordning medförde en utvidgning av beskattningsområdet så till vida att detaljförbrukningen av elkraft, som varit skattefri sedan 1952, åter beskattades.

För elektrisk kraft, som förbrukas i industriell rörelse med en förbrukning av mer än 40 000 kilowattimmar för driftställe och beskattningsår (1

juli—30 juni) utgår skatten med 10 procent av kraftens beskattningsvärde. För övrig kraft höjdes energiskatten genom beslut av 1958 års A-riksdag från 5 procent till 7 procent av kraftens beskattningsvärde. Under denna skattesats faller elektrisk kraft, som detaljdistribueras för borgerliga behov, dvs. hushålls-, jordbruks- och yrkeskonsumtionen, samt kraftförbrukningen för gatubelysning m. m. Beskattningsvärdet är enligt energiskatteförordningen i princip lika med summan av de avgifter, som förbrukaren har att erlægga för kraften.

Skatten för elektrisk kraft erlägges av den som förbrukat kraften. Är förbrukaren producent av kraften inlevererar han själv skatten till statsverket. Övriga kraftförbrukare erlägger skatten till kraftleverantören samtidigt med kraftavgifterna, varefter kraftleverantören har att redovisa och inbetala skatten till statsverket. För energiskatten på elektrisk kraft är kontrollstyrelsen beskattningsmyndighet.

I förordningen om förfarandet vid viss konsumtionsbeskattning, vilken förordning äger tillämpning på energiskatt, stadgas att Kungl. Maj:t eller den myndighet Kungl. Maj:t förordnar äger, när synnerliga skäl därtill är, medgiva befrielse från eller återbetalning av skatt.

Enligt bestämmelserna i förordningen om allmän energiskatt (15—17 §§) äger kontrollstyrelsen föreskriva de avvikelser från stadgandena om skattens bestämmande som med hänsyn till särskilda omständigheter må finnas påkallade, dock att skatt icke får bestämmas utgå med högre belopp än som eljest skall följa av bestämmelserna i förordningen. Innan kontrollstyrelsen i ärenden rörande energiskatt fattar beslut av principiell betydelse eller eljest av större vikt skall styrelsen höra en särskild energiskattenämnd, i vilken vid behandling av ärenden rörande energiskatt på elektrisk kraft en ledamot skall företräda distributörerna av elektrisk kraft och där i frågor som gäller näringslivet även detta skall vara företrätt.

Skatteinkomsten av energiskatt på elektrisk kraft är för budgetåret 1963/64 i finansplanen beräknad till 170 milj. kronor, av vilket belopp 105 milj. kronor kan hänföras till den s. k. borgerliga förbrukningen och 65 milj. kronor till industriell förbrukning.

Vid förnyad inkomstberäkning har kontrollstyrelsen sedermera angivit inkomsten för budgetåret 1963/64 till 160 milj. kronor med hänsyn till bl. a. vissa från och med den 1 januari 1963 gällande taxesänkningar. Av nämnda belopp beräknas 100 milj. kronor belöpa på den borgerliga förbrukningen och 60 milj. kronor på den industriella förbrukningen.

Av den på den borgerliga förbrukningen belöpande skatten kan uppskattningsvis 40 milj. kronor hänföras till de enskilda hushållens förbrukning.

Antalet skattskyldiga för energiskatt på elektrisk kraft uppgår för närvarande till något över 2 000.

Frågans tidigare behandling

Något yrkande om avskaffande av energiskatten på elektrisk kraft i dess helhet har icke tidigare behandlats av riksdagen. Vid 1960 års riksdag förelåg emellertid ett motionsyrkande beträffande avveckling av energiskatten på den s. k. borgerliga elkraftförbrukningen. I anledning härav anförde 1960 års bevillningsutskott i sitt av riksdagen godkända betänkande nr 73 bl. a. följande.

När den allmänna energiskatten infördes fr. o. m. den 1 juli 1957 motiverades detta med de betydande investeringsbehoven på energiområdet, bl. a. inbefattande upprustning av landsbygdens elnät. Under en femårsperiod uppskattades investeringskostnaderna för statens del till cirka 600 milj. kr. I årets statsverksproposition har bruttoinkomsten av energiskatten på elektrisk kraft för borgerlig förbrukning för budgetåret 1960/61 beräknats till 90,5 milj. kr. Ett slopande av energiskatten på detaljdistribuerad kraft skulle med hänsyn till storleken av skattebortfallet äventyra finansieringen av det investeringsprogram för energiförsörjningen, om vilket principbeslut fattades vid 1957 års riksdag och vars genomförande får anses synnerligen angeläget.

Motionerna

Motionerna I: 430 och II: 525. Efter att ha understrukt den allmänna varuskattens ogynnsamma verkningar beträffande investerings- och förbrukningsvaror framhåller motionärerna att i likhet med denna skatt leder även energiskatten till en ökning av industriens kostnader och därmed till svårigheter för företagen att hålla konkurrenskraftiga priser. Liksom i fråga om varuskatten på förbrukningsartiklar sker ej heller beträffande energiskatten någon restitution vid export eller något tillägg vid import. Samma svårigheter som beträffande varuskatten gäller övervältringsmöjligheterna. Vilka åtgärder som än vidtages för att utjämna skatten mellan olika branscher uppstår snedbelastning. Skatten verkar dessutom effektivitetshämmande. Samma skäl som anförts mot omsättningsskatten på industriens investerings- och förbrukningsvaror kan därför anföras mot energiskatten. Härtill kommer att, då den allmänna energiskatten infördes 1957, den motiverades med de betydande investeringsbehov som då förelåg på energiområdet. Dessa investeringsbehov är nu i huvudsak tillgodosedda.

Motionärerna föreslår, att energiskatten på elkraft slopas fr. o. m. den 1 juli 1963. Detta bör ha en kostnadslättande effekt för både den större industrien och den mindre och medelstora företagsamheten inom såväl industri och handel som jordbruk. Enligt statsverkspropositionen beräknas denna del av energiskatten inbringa 170 miljoner kronor för budgetåret 1963/64. Ett avskaffande skulle emellertid inte på långt när medföra ett motsvarande inkomstbortfall för staten (netto). Eftersom energiskatten för företagen är en ren omkostnad, avdrages den i sin helhet i deklarationen. För aktiebolags-

gens del betyder detta att inkomstskatten nedgår med halva energiskatten. För de enskilda företagen torde effekten i genomsnitt vara mindre än 50 % men dock betydande. Endast den del av energiskatten på elkraft som träffar hushållen utgör en ren inkomst för staten.

Motionerna I: 513 och II: 625. Motionärerna framhåller med hänvisning till den konjunkturavmattning, som inträdde under 1962, att de konjunkturstimulerande åtgärder som vidtagits är otillräckliga för upprätthållande av den ekonomiska aktiviteten i näringslivet. I en situation, då man måste räkna med skärpt konkurrens på världsmarknaden, är det angeläget att strävandena till rationalisering och effektivisering av näringslivets produktionsapparat underlättas så långt möjligt. De i finansplanen omnämnda tendenserna till minskade självfinansieringsmöjligheter i näringslivet är enligt motionärernas mening oroväckande för den ekonomiska utvecklingen. Särskilt torde mindre och medelstora företag ha kännning av dessa svårigheter. Från sådana utgångspunkter framstår det som nödvändigt att även på beskattningsområdet åtgärder vidtages till stimulerande av aktiviteten i näringslivet.

En hård belastning för näringslivet utgör enligt motionärernas mening energiskatten på elektrisk kraft. Elskatten kan för närvarande beräknas till 175 milj. kronor per år. Avskaffande av elskatten är en åtgärd, som i hög grad skulle öka näringslivets expansionsmöjligheter.

De konjunkturpolitiska skälen talar otvetydigt för avskaffande av elskatten. Skulle åtgärden medföra viss underbalansering av driftbudgeten är detta en konsekvens som får accepteras vid en aktiv konjunkturpolitik. Med den ökade aktivitet i näringslivet, som elskattens avskaffande medför, torde dock statens inkomstbortfall bli väsentligt lägre än angivna 175 milj. kronor. Om skattesänkningen skall bli bestående, måste emellertid även en statsfinansiell bedömning på längre sikt tagas med i bilden. Motionärernas bedömning av den statsfinansiella situationen är att den medger de utgiftsökningar, som i motionerna förordats och samtidigt ett bestående avskaffande av elskatten. I nuläget är det emellertid främst de konjunkturpolitiska skälen som talar för elskattens avveckling. En åtgärd, som ökar aktiviteten i näringslivet, måste nu anses nödvändig för trygghet av resurserna för en fortsatt välförståelseutveckling.

Utskottet

Införandet av den allmänna energiskatten år 1957 motiverades med ett omfattande investeringsprogram på energiområdet. Programmet avsåg en femårsperiod och upptog såsom huvudpunkter utbyggnad av atomenergiområdet, ökad lagring av olja och bensin samt upprustning av landsbygdens elnät. I och med att ifrågakommande investeringsbehov numera i huvudsak är tillgodosett har de tidigare motiven för skatten försvagats. Motionärerna i förevarande motioner har i de delar motionerna behandlas i detta betän-

kande hemställt att energibeskattningen av elektrisk kraft skall upphöra att gälla. Som motiv anförs i motionerna bl. a. behovet av konjunkturstimulerande åtgärder samt att beskattningen försämrar exportindustriernas möjligheter att konkurrera på världsmarknaden ävensom att beskattningen medför vissa snedvridande effekter.

Det i motionerna framförda yrkandet bör i första hand bedömas mot bakgrunden av den aktuella produktionsutvecklingen och de svenska företagens konkurrenssituation gentemot utlandet. Mot denna bakgrund är skatten på elektrisk kraft av särskilt intresse eftersom elektrisk kraft användes såsom energikälla i större eller mindre utsträckning inom hela produktionsapparaten. Av denna anledning anser utskottet i likhet med motionärerna att diskussionerna kan begränsas till att gälla skatten på elektrisk kraft (nedan kallad el-skatten). Härtill kommer de statsfinansiella hänsynen, vilka motiverar samma begränsning.

Den svenska industriproduktionen företer en förhållandevis svag expansionstakt. Den totala industriproduktionens stegring, som år 1961 uppgick till något mer än 3 procent, sjönk år 1962 till 1,5 procent, räknat på årsgenomsnittet i förhållande till föregående år. Den senast publicerade siffran avseende tolv månadersperioden januari 1962—januari 1963 visar en oförändrad svag expansion om ca 1,5 procent. Den avmattning som inträdde under fjolåret har således inte övervunnits utan kännetecknar i stort sett fortfarande det rådande läget vad industriproduktionen beträffar.

Ett avskaffande av el-skatten skulle i det aktuella läget medföra en önskvärd stimulans för produktionsutvecklingen främst genom sin direkt kostnadssänkande verkan. Ifrågavarande beskattning utgör enligt utskottets bedömning i nuläget en belastning för den ekonomiska utvecklingen i vårt land.

Utskottet vill särskilt understryka vad motionärerna anfört i fråga om el-skattens menliga inverkan på exportindustriernas konkurrensmöjligheter. Det må framhållas, att den industriella förbrukningen av elektrisk kraft till övervägande delen sker inom våra viktigaste exportnäringsar, nämligen inom massa- och pappersindustrin samt hos järn-, stål- och metallverken. Inte minst i dagens läge framstår denna skatts natur av kostnadsskatt med all tydlighet. Med den prisutveckling som de inom nämnda näringar framställda produkterna undergått kommer skatten att stanna på de producerande företagen.

Det synes utskottet även angeläget att betona att el-skatten har en ur konkurrenssynpunkt hämmande effekt i fråga om de varor som tillverkas för försäljning inom riket, eftersom dessa varor belastas med skatt medan importvarorna inte blir på motsvarande sätt beskattade. Detta innebär en diskriminering av de inhemska produkterna. Den diskriminerande effekten blir särskilt påtaglig i förhållande till flertalet europeiska länder, vilka i överensstämmelse med även av Sverige biträdade internationella överenskomelser avlyfter sina indirekta skatter vid export och pålägger utjämnings-skatt vid import.

Det kan här tillfogas att utvecklingen i utlandet går i riktning mot att undanröja kumulativa skatter, av vilka den nuvarande el-skatten utgör en form. Till el-skattens olägenheter hör vidare att den medför snedvridningar mellan och inom de olika branscherna. Sistnämnda verkan sammanhänger med el-skattens karaktär av råvaruskatt.

Den indirekta beskattningen bör över huvud taget enligt utskottets mening ej vara så utformad att den försämrar det svenska näringslivets konkurrens-läge.

Med hänsyn till vad sålunda anförts anser utskottet, att energiskatten på elektrisk kraft bör avvecklas fr. o. m. den 1 juli 1963. Utskottet finner det härigenom uppkommande skattebortfallet — vilket, bl. a. av den anledning-en att el-skatten i väsentlig utsträckning är avdragsgill, kan beräknas bli inte obetydligt lägre än det belopp varmed skatten upptagits i riksstaten — vara av mindre betydelse ur samhällsekonomisk synpunkt än de återhållande verkningar på industrins konkurrenskraft och produktionsutveckling, som skattens bibehållande skulle medföra.

I och för sig kan det synas omotiverat att med den sålunda framförda motiveringen befria även hushållsförbrukningen från el-skatt. Det torde dock enligt utskottets mening vara förenat med avsevärda svårigheter att inom vissa produktionsgrenar dra en klar gräns mellan hushållsförbrukning och annan förbrukning. Detta gäller bl. a. i fråga om jordbruk samt hantverk och viss småindustri. För att undvika kontrolltekniska svårigheter och eventu-ellt kvarstående snedheter genom beskattningen förordar utskottet att av-skaffandet får gälla el-skatten i dess helhet.

Under återopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,
att riksdagen måtte med bifall till motionerna I: 430 och
II: 525 i vad desamma avser energiskatt på elektrisk kraft
samt med bifall till motionerna I: 513 och II: 625 antaga
följande

Förslag

till

Förordning

angående ändring i förordningen den 31 maj 1957 (nr 262) om allmän energiskatt

Härigenom förordnas *dels* att den första rubriken efter 5 § samt 1, 2 och 19 §§, 20 § 1 och 2 mom., 22, 32 och 34 §§ förordningen den 31 maj 1957 om allmän energiskatt skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives, *dels* att rubriken före 11 § samma förordning skall utgå, *dels* ock att 11—17 §§ och 23 § 2 mom., 24 § 2 mom. punkten f) samt 25 och 30 §§ nämnda förordning skola upphöra att gälla.

Den första rubriken efter 5 § skall ha följande lydelse.

Om andra bränslen än bensin

1 §.

Allmän energiskatt skall i enlighet med bestämmelserna i denna förordning till staten erläggas för

- a) bensin, och
- b) bränsle, som angives i en vid denna förordning fogad förteckning.

2 §.

Skatt utgår — — — fasta bränslen.

19 §.

Vid kontrollstyrelsens — — — höra energiskattenämnden.

Energiskattenämnden skall utgöras av ordförande och fyra ledamöter. Ordföranden skall vara eller hava varit domare. Av ledamöterna skall en vara företrädare för kontrollstyrelsen och en för kommerskollegium. Av de båda övriga ledamöterna skall den ene, beroende på om fråga är om beskattning av fasta bränslen eller flytande bränslen, företräda handeln med fasta bränslen eller handeln med flytande bränslen och den andre företräda allmänna konsumentintressen. Vid behandling av ärende, som huvudsakligen berör antingen jordbruksnäringen eller industrien eller ock handeln och hantverket, skall sistnämnda ledamot ersättas av ledamot, som representerar vederbörande näringsgren.

.För ordföranden — — — skall ersätta.

Ordförande, ledamöter — — — fyra år.

20 §.

1 mom. Anmälan för — — — verksamhetens påbörjande.

Om verkställd — — — särskilt bevis.

2 mom. Den som är registreringskyldig enligt 6 § första stycket skall göra anmälan för registrering senast fjorton dagar före rörelsens upptagande. Utan hinder härav må den, som övertagit annans rörelse, bedriva densamma under förutsättning att anmälan för registrering göres inom fjorton dagar efter övertagandet.

22 §.

Skatt, som skall erläggas till kontrollstyrelsen, skall redovisas för bestämda redovisningsperioder.

I fråga om skatt för bränsle är redovisningsperioden kalenderkvartal.

Kontrollstyrelsen äger — — — såsom redovisningsperiod.

32 §.

Den som är registrerad enligt denna förordning är pliktig att ordna sin bokföring på sådant sätt att enligt kontrollstyrelsens beprövande kontroll

möjliggöres över tillverkning, inköp och försäljning samt förbrukning i egen rörelse av skattepliktiga bränslen.

Den som — — — att lämna.

34 §.

Om ansvar — — — i skattestrafflagen.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1963. De tidigare bestämmelserna skola alltså äga tillämpning beträffande förhållanden, som hänföra sig till tiden före ikraftträdandet.

Stockholm den 18 april 1963

På bevillningsutskottets vägnar:

JOHN ERICSSON

Närvarande:

från första kammaren: herrar John Ericsson, Hagberg, Wärnberg, Yngve Nilsson, Kronstrand, Tage Johansson*, Hellebladh*, Sundin, Billman* och Paul Jansson; samt

från andra kammaren: herrar Brandt, Allard*, Gustafson i Göteborg*, Engkvist, Asp*, Christenson i Malmö*, Darlin*, fru Holmqvist*, herrar Eriksson i Bäckmora och von Sydow.

* Icke närvarit vid justering av betänkandet.

Reservation

av herrar *John Ericsson, Wärnberg, Tage Johansson, Hellebladh, Paul Jansson, Brandt, Allard, Engkvist, Asp* och fru *Holmqvist*, vilka dels anfört följande:

I samtliga förevarande motioner har hemställts att energiskatten på elektrisk kraft skall avvecklas från och med den 1 juli 1963 med hänsyn bl. a. till det konjunkturpolitiska läget. Motionärerna i motionerna I: 430 och II: 525 åberopar därjämte att energiskatten i likhet med den allmänna varuskattn på industrins investerings- och förbrukningsvaror försämrar de svenska företagens konkurrenskraft gentemot utländska företag. I motionerna I: 513 och II: 625 framhålles huvudsakligen den konjunkturstimulerande effekten av en dylik skatteavveckling.

Utskottet får erinra om att i direktiven för allmänna skatteberedningen uttalats, att energiskatten bör ses som ett bestående element i skattesystemet och att energiskatten utgår på praktiskt taget alla slag av energikällor. Sammanlagt är energiskatten i finansplanen upptagen till 640 milj. kronor

för budgetåret 1963/64, av vilket belopp energiskatten på elektrisk kraft kan beräknas utgöra 170 milj. kronor. En avveckling av en viss del av energiskatten måste på längre sikt medföra förskjutningar av energiförbrukningen från de beskattade områdena till den obeskattade sektorn på ett sätt som icke nu kan överblickas. Energiskatten belastar de olika skatteobjekten i viss proportion till deras energieffekt. Den föreslagna skattelättnaden skulle därför på ett ensidigt sätt gynna den del av industrin som i huvudsak använder elektrisk energi. Det synes utskottet olämpligt att vidtaga konjunkturstimulerande åtgärder av denna karaktär. Utskottet finner de framförda erinringarna beträffande den svenska industrins genom elskatten försämrade konkurrensmöjligheter gentemot utlandet ur principiell synpunkt böra tillmätas förhållandevis större betydelse än de konjunkturpolitiska resone-mangen. Den indirekta beskattningen bör enligt utskottets mening icke vara så anordnad att den väsentligt försämrar den svenska industrins möjligheter att konkurrera på exportmarknaderna. Frågan om exportindustrins beskattning måste emellertid bedömas i samband med företagsbeskattningen i övrigt och den hör till de problem, som företagsskatteutredningen har att beakta. I sammanhanget må emellertid framhållas, att beskattningsmyndigheten redan nu med stöd av bestämmelserna i 15—17 §§ energiskatteförordningen kan, om så finnes påkallat, göra väsentliga nedsättningar av beskattningsvärdena. Sådana nedsättningar har på el-skattens område också ägt rum för vissa viktiga exportprodukter, bl. a. slipmassa. Exportindustrins intressen kan således i huvudsak tillgodoses inom ramen för gällande lagstiftning.

Sammanfattningsvis får utskottet framhålla att en avveckling av energiskatten på elektrisk kraft skulle medföra ett betydande skattebortfall och även förskjutningar mellan de olika typerna av energikällor samtidigt som åtgärdens konjunkturstimulerande effekt måste bedömas som oviss.

Med det anförda avstyrker utskottet de förevarande motionerna i vad de avser energiskatt på elektrisk kraft.

dels ansett, att utskottet bort hemställa,

att följande motioner, nämligen

1) de likalydande motionerna I: 430 av herr Hagberg m. fl. och II: 525 av herr Heckscher m. fl. angående den indirekta beskattningen av investeringsvaror, m. m. i den mån motionerna avser energiskatt på elektrisk kraft, samt

2) de likalydande motionerna I: 513 av herr Bengtson m. fl. och II: 625 av herr Hedlund m. fl. om upphävande av energiskatten å elektrisk kraft,

icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.